

Protokół

8. posiedzenia, 6. sesji, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 22. stycznia 1895 r.

Początek posiedzenia o godzinie 11, minut 15 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy, J. O. Eustachy książę Sanguszko.

Sekretarze: Aleksander Barwiński, Duklan Słonecki, Zdzisław Tarnowski.

Obecnych posłów 107.

Zé strony c. k. Rządu: c. k. Radca Dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie oznajmiając, że protokół 7. posiedzenia uznaje za przyjęty, nikt bowiem nie podniósł przeciw niemu żadnych zarzutów.

Sekretarz p. Słonecki czyta spis petycji wniesionych po dzień 22. stycznia 1895 r., które Izba przydziela następującym komisjom:

Komisji drogowej: pet. L. s.: 803, 840.

Komisji gospodarstwa krajowego pet. L. s.: 804, 805, 809, 810, 811, 845.

Komisji budżetowej pet. L. s.: 806, 807, 808, 812, 813, 814, 815, 826, 831, 832, 833, 834, 836, 837, 838, 841, 842, 843, 844, 849, 850, 851, 857, 859, 860, 862, 863.

Komisji szkolnej pet. L. s.: 816, 817, 818, 819, 820, 822, 823, 824, 825, 827, 828, 829, 830, 855, 861.

Komisji gminnej pet. L. s.: 835.

Komisji przemysłowej pet. L. s.: 848, 854, 856.

Komisji petycyjnej pet. L. s.: 852, 853, 864.

Marszałek podaje do wiadomości Izby, iż udzielił urlopów pp.: Stadnickiemu Stanisławowi na dzień jeden, p. Abrahamowiczowi na 2 dni, p. Merunowiczowi na jeden dzień. Nadto podaje Marszałek do wiadomości, że J. E. Adam ks. Sapieha wniósł prośbę o przedłużenie urlopu udzielonego mu o dni 8.

Izba udziela tego urlopu.

Przemawia komisarz rządowy radca dworu Wł. hr. Łoś i udziela odpowiedzi: 1) na interpelację p. Rutowskiego i towarzyszy w sprawie śledztwa prowadzonego przeciw uczniom zakładów naukowych w Tarnopolu, 2) na interpelację p. Antoniewicza i towarzyszy w sprawie szanowania świąt grecko katolickich.

Izba przystępuje do porządku dziennego którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1894.

Sprawozdawca p. Romanowicz, uwolniony od czytania sprawozdania wnosi przekazanie tego wniosku komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Zolla w przedmiocie zmiany ustawy kraj. z 15. sierpnia 1866 o konkurencji kościelnej.

Przemawia p. Zoll uzasadniając swój wniosek a pod względem formalnym wnosi odesłanie go do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Polanowskiego o wyznaczenie dożywotniej pensji dla wdowy po śp. Oktawie Pietruskim.

Przemawia p. Polanowski wotywując swój wniosek a pod względem formalnym wnosi odesłanie tego wniosku do komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Okuniewskiego w przedmiocie zmiany §. 9. ustawy kraj. z 15. sierpnia 1866 o konkurencji kościelnej.

Przemawia p. Okuniewski uzasadniając ten wniosek a pod względem formalnym wnosi odesłanie tego wniosku do komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji drogowej z petycji Rady powiatowej w Nowym Sączu o zasiłek na budowę części drogi gminnej Czchów-Jakóbkowice.

Sprawozdawca p. Wincenty Gnoiński, uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby do budowy części drogi gminnej Czchów-Jakóbkowice od mostu na rzece Białej przy prof. 73 aż do połączenia tejże z drogą krajową w 36 kilometrów w gminie Jakóbkowice, przyszedł w pomoc Wydziałowi powiatowemu w Nowym Sączu zasiłkiem z funduszu subwencyjnego dla dróg gminnych i powiatowych do wysokości 50%, zaś dodatkowo z funduszu na rekon-

strukcyje dróg krajowych przeznaczonego, do wysokości 25% ogólnych kosztów budowy, według planów przez Wydział krajowy zatwierdzonych, dokonać się mającej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Przewodnictwo obejmuje zastępca Marszałka krajowego, J. E. ks. Metropolita Sembratowicz.

Następuje:

Sprawozdanie komisji drogowej w przedmiocie petycji gmin i obszarów dworskich w powiecie stryjskim, o subwencyonowanie budowy mostu na rzece Stryju we wsi Kruszelnicy.

Sprawozdawca p. Franc. Jędrzejowicz uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić.

Przyznaje się subwencyę z funduszków krajowych na budowę mostu na rzece Stryj we wsi Kruszelnica do wysokości 15% ogólnych kosztów, a nadto z funduszków pożyczkowych udziela się bezprocentowej pożyczki do wysokości 25%.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej w przedmiocie przedłożonej przez Wydział krajowy ustawy w sprawie przeniesienia gminy Pstrągowej wraz z obszarem dworskim z okręgu Reprezentacji powiatowej w Ropczycach do okręgu Reprezentacji powiatowej w Rzeszowie.

Sprawozdawca p. Mikołaj Torosiewicz, uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący projekt ustawy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim, o zmianie obszarów Reprezentacji powiatów w Ropczycach i w Rzeszowie.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim rozporządzam:

Art. I.

Gmina Pstrągowa wraz z obszarem dworskim ma być przeniesioną z okręgu Reprezentacji powiatowej w Ropczycach do okręgu Reprezentacji powiatowej w Rzeszowie.

Art II.

Ustawa niniejsza wejdzie w wykonanie z dniem 1. stycznia roku następnego po jej ogłoszeniu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sekretarz p. Słonecki wnosi przyjęcie całego projektu ustawy *en bloc*.

Izba przyjmuje ten wniosek, po czym bez zozprawy uchwała cały projekt ustawy *en bloc*.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sekretarza p. Słoneckiego przystąpienie do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba cały projekt ustawy w trzeciem czytaniu.

Następuje:

Sprawozdanie komisji szkolnej o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Sprawozdawca p. Stanisław Badeni, uwolniony od czytania sprawozdania, zwraca uwagę, iż w tekście przedłożonej ustawy zaszły następujące myłki, które należy poprawić:

1) „Tytuł I“ ma brzmieć: „O zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych“;

2) w art. 1., w wierszu ostatnim pierwszego ustępu winny być zamiast słów: „miejsca i czasu“, słowa: „miejsca i stanu“;

3) w artykule 2. w wierszu drugim zamiast słów: „w promieniu“ ma być „w obwodzie“;

4) w artykule 13 ustęp 2 ma brzmieć: „Przedmioty nauki będą teżsame, co w szkołach wydziałowych męskich z następującymi zmianami:“

5) w artykule 33 w wierszu 8 z góry po słowach: „które na mocy art. 32“ winno być: „uwolnione są“.

Po tem odczytuje wniosek komisji, który brzmi:

Wysoki Sejm raczy załączony projekt ustawy uchwalić.

U s t a w a

z dnia o zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Tytuł I.

O zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych.

A. Szkoły pospolite.

Art. 1.

Szkoły ludowe pospolite, podając wiadomości ludziom wszelkiego stanu najpotrzebniejsze, urządzone będą tak, ażeby dzieci z nauki czerpały oświecenie o zasadach religijnych i moralnych i o obowiązkach obywatelskich, tudzież o zadaniach i warunkach zawodu, jakiemu się według okoliczności, miejsca i stanu prawdopodobnie poświęcą.

W szkołach pięcio i więcej klasowych nauka ma być tak rozłożoną i prowadzoną, ażeby uczniowie po ukończeniu czwartego roku nauki z pomyślnym skutkiem byli dostatecznie przysposobieni do pobierania nauki w szkole średniej lub wydziałowej.

Art. 2.

Szkoła publiczna ludowa ma być wszędzie zaprowadzoną, gdzie w obwodzie jednej gminy drogi i po przeciętnem z pięciu lat obliczeniu, znajdzie się więcej niż 40 dzieci obowiązanych do nauki szkolnej, któreby w razie przeciwnym musiały chodzić do szkoły odda-

lonej więcej niż o cztery kilometry od ich mieszkania.

Art. 3.

Liczba nauczycieli w każdej szkole stosować się będzie do liczby jej uczniów.

Jeżeli liczba uczniów zapisanych z początkiem roku szkolnego na naukę codzienną przez trzy następujące po sobie lata osiągnie w przecięciu 80, należy bezwarunkowo postarać się o drugiego nauczyciela; o trzeciego, gdy ta liczba dojdzie do 160, i w tym stosunku dalej.

Gdzie zostanie zaprowadzoną nauka półdniowa, przypadnie stu uczniów na jednego nauczyciela.

Rada szkolna krajowa podniesie jednak w szkole liczbę nauczycieli ponad ten wymiar, jeżeli na opłacenie nadliczbowych nauczycieli i dostarczenie potrzebnego lokalu znajdują się środki pochodzące z dobrowolnego zobowiązania.

Art. 4.

Dziewczęta mają pobierać naukę oddzielnie od chłopców, o ile warunki danej szkoły na to pozwalają.

Szkoła sześcioklasowa i piąta klasa szkoły pięcioklasowej nie mogą być pod względem płci młodzieży mieszane.

Art. 5.

Jeżeli w szkole czteroklasowej we wszystkich klasach, a w szkole więcej klasowej w czterech klasach niższych muszą być otwarte oddziały równorzędne, ma Rada szkolna krajowa prawo szkołę tę podzielić na dwie szkoły osobne.

Gdzie stosunki komunikacyjne peryodycznie lub trwale ucześnie młodzieży do szkoły jedno- lub dwuklasowej wiejskiej bardzo utrudniają, a gdzie ze względu na liczbę dzieci dane są warunki ustawowe rozszerzenia tej szkoły, tam zamiast ją rozszerzać, należy otwarcie drugiej szkoły zarządzić.

Art. 6.

Nauczanie chłopców może być poruczone nauczycielkom tylko w niższych klasach szkoły ludowej.

B. Szkoły wydziałowe.

Art. 7.

W miastach zaliczonych w art. 11. ustawy krajowej z dnia 15. czerwca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40) do klasy I, II. i III. zaprowadzone będą szkoły wydziałowe, osobne dla dziewcząt, a osobne dla chłopców.

Do założenia takiej szkoły przystąpi jednak Rada szkolna krajowa dopiero wówczas, jeżeli w danem mieście klasa szósta szkoły sześcioklasowej liczyć będzie najmniej trzydziestu uczniów a względnie uczennic.

Koszta założenia i utrzymania tych szkół wydziałowych, pokrywać należy w sposób określony ustawą z dnia 24. kwietnia 1894 (Nr. 49. Dz. u. kr.) o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych, tudzież o funduszach szkolnych.

W innych miejscowościach szkoły wydziałowe mogą być założone, jeżeli znajdują się fundusze potrzebne dla trwałego pokrycia kosztów ich utrzymania.

Art. 8.

Szkoły wydziałowe połączone będą z czterema niższymi klasami szkoły pospolitej pod wspólną dyrekcją a obejmować kurs nauki trzechetni.

Art. 9.

W szkole wydziałowej ma być oprócz dyrektora i katechety przynajmniej trzech nauczycieli a względnie nauczycielek.

Art. 10.

Warunkiem przyjęcia do szkoły wydziałowej jest ukończenie czterech niższych klas szkoły pospolitej z pomyślnym skutkiem lub złożenie egzaminu wstępnego z nauki w klasach tych udzielanej.

Art. 11.

Szkoły wydziałowe męskie mają zadanie udzielać nauki sięgającej poza cel wskazany nauce w szkole pospolitej a przysposabiać przede wszystkim do zawodu praktycznego w przemyśle i handlu, oraz do szkół zawodowych, do których przy wstępie nie jest wymaganem ukończenie szkoły średniej.

Zarazem będą one przygotowywać do seminarjów nauczycielskich.

Art. 12.

W szkołach tych przedmiotami nauki będą:

1. religia;
2. język wykładowy z nauką stylu praktycznego, względnie także drugi język krajowy;
3. język niemiecki z nauką stylu praktycznego;
4. historia i geografia ze szczególnem uwzględnieniem kraju rodzinnego i obowiązującej konstytucji państwa;
5. historia naturalna;
6. fizyka;
7. rachunki w połączeniu z rachunkowością pojedynczą;
8. geometrya z rysunkiem geometrycznym;
9. rysunki odręczne;
10. kaligrafia;
11. śpiew;
12. nauka zręczności;
13. gimnastyka;

Układając plan nauki, uwzględnić należy obok ogólnego celu szkoły, miejscowe potrzeby i stosunki.

Art. 13.

W szkołach wydziałowych żeńskich nauka stosować się będzie do właściwych tej płci potrzeb i usposobień i przyszłego jej stanowiska w rodzinie i w życiu.

Przedmioty nauki będą teżsame, co w szkołach wydziałowych męskich z następującemi zmianami:

a) miejsce nauki zręczności zajmie nauka robót kobiecych;

b) gimnastyka nie będzie przedmiotem obowiązkowym.

Art. 14

Szkoła wydziałowa żeńska może być rozszerzoną dodaniem dwóch lub trzech klas wyższych, o ile na ich utrzymanie znajdują się fundusze.

W szkole tak rozszerzonej przedmiotami nauki obok wymienionych w art. poprzednim będzie: język francuski, historia literatury ojczystej, najważniejsze wiadomości z literatury powszechnej i historii sztuki, nauka higieny i gospodarstwa domowego.

Trzy klasy niższe tej szkoły będą planem swoim i urządzeniem odpowiadały w ogólności szkole wydziałowej trzechklasowej. Klasy wyższe będą zaś miały charakter kursów specjalnych i tworzyć w swoim planie naukowym całość w sobie zamkniętą

Przedmiotów nauki w tych wyższych klasach mogą udzielać nauczyciele szkół wyższych za osobnem wynagrodzeniem.

Szkoły wydziałowe pięcio- i sześcioklasowe mogą być zorganizowane oddzielnie od szkoły pospolitej.

Art. 15.

Przy każdej szkole ludowej będą urządzone kursa nauki dopełniającej w porach dnia, tygodnia i roku takich, któreby nie przeszkadzały młodzieży poświęcać się obok tego zatrudnieniom praktycznym.

W szkołach rozporządzających więcej niż jedną siłą nauczycielską kursa tę będą oddzielne dla chłopców a oddzielne dla dziewcząt.

Art. 16.

Kursa dla chłopców mają na celu utwierdzić młodzież w nauce nabytej w szkole codziennej i uzupełnić tę naukę wiadomościami teoretycznymi, a w danym razie praktycznymi, potrzebnymi dla życia praktycznego w kierunku rolniczym lub przemysłowym i handlowym.

Art. 17.

Nauki dopełniającej udzielać będą nauczyciele szkoły ludowej w granicach obowiązków określonych ustawą o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Rada szkolna krajowa może jednak, organizując kurs, postanowić w orzeczeniu, że do nauczania pewnych oznaczonych przedmiotów, mają być przyjmowani nauczyciele pomocniczy za osobnem wynagrodzeniem.

Art. 18.

Uczniowie uczęszczający na naukę dopełniającą brać będą udział w ćwiczeniach religijnych jakie władza kościelna dla nich zarządzi a władza szkolna przepisze.

Art. 19.

We wszystkich miejscowościach, w których ludność oddaje się przeważnie rolnictwu, nauka dopełniająca mieć będzie kierunek rolniczy i odbywać się w 2—6 godzinach tygodniowo.

Liczba godzin zależy będzie od liczby nauczycieli, którymi rozporządza szkoła ludowa, przy której nauka dopełniająca się odbywa.

Art. 20.

Przynajmniej w jednej szkole ludowej więcejklasowej w każdym powiecie nauka dopełniająca rolnicza udzielaną będzie w szerszym zakresie, ażeby młodzieży, która szkołę ludową codzienną już ukończyła, udzielić wiadomości teoretycznych a w części i praktycznych niezbędnych do prowadzenia małego wiejskiego gospodarstwa.

Nauka na takim kursie obejmować będzie 10. godzin nauki tygodniowej w zimie, a 3 godziny w lecie.

Nauka w zimie będzie przeważnie teoretyczna, w lecie wyłącznie praktyczna.

Ćwiczenia praktyczne odbywać się będą w ogrodzie i polu szkolnem, oraz w miarę możliwości w gospodarstwach sąsiednich.

Do udzielania nauki na tych kursach dodany będzie szkole osobny nauczyciel kwalifikowany do szkół ludowych pospolitych a egzaminowany specjalnie z rolnictwa.

Nauczycielowi temu poruczone będzie w regule kierownictwo szkoły ludowej, przy której założono kursa.

Art. 21.

W miastach i w miasteczkach, których ludność oddaje się handlowi i przemysłowi, nauka dopełniająca mieć będzie charakter przemysłowy względnie handlowy i odbywać się w 6—10 godzinach tygodniowo.

Art. 22.

W miastach posiadających kilka szkół, kursa przemysłowe urządzone zostaną oddzielnie od handlowych.

Gdzie liczba szkół jest większą i kilka kursów przemysłowych, względnie handlowych istnieć będzie, tam przy przepisaniu planu naukowego dla każdego z nich baczycie należy, o ile można, na to: a) ażeby je podzielić według pokrewnych gałęzi przemysłu; b) ażeby dla młodzieży mającej rozmaite przygotowanie urządzać osobne kursa.

Do celu każdego z tych kursów stosować się będzie ściśle liczba godzin i plan nauki.

Art. 23.

Kursa dopełniające dla dziewcząt mają na celu utwierdzić młodzież w nauce nabytej w szkole codziennej i uzupełnić tę naukę wiadomościami potrzebnymi kobiecie w jej życiu domowem.

Urządzone będą w 2—6 godzinach tygodniowo.

C. Inne kursa i zakłady naukowe.

Art. 24.

Ze szkołą ludową mogą być połączone, o ile się znajdują na to osobne fundusze:

1. zakłady wychowawcze dzieci nie obowiązanych jeszcze do nauki szkolnej;
2. kursa naukowe specjalne praktyczne dla młodzieży, która obowiązkową naukę szkolną ukończyła;

3) kursa czytania i pisania dla dorosłych, którzy nie uczęszczali do szkoły a dla wieku swego do uczęszczania do szkoły nie są już obowiązani;

4) zakłady wychowawcze i naukowe dla dzieci upośledzonych na umyśle.

Art. 25.

Nauczyciele uczący w tych zakładach i kursach mają prawo do osobnego wynagrodzenia.

Do systemizowania ich posad może jednak Rada szkolna krajowa dopiero wówczas przystąpić, jeżeli potrzebne do tego środki są trwale zapewnione.

Art. 26.

Na kursach naukowych i w zakładach, które są wymienione w art. 14. i w art. 24. niniejszej ustawy i do których przymus uczęszczania oraz postanowienia ustawy o konkurencji szkolnej się nie stosują, może być za zezwoleniem Rady szkolnej krajowej ustanowioną opłata szkolna na rzecz stron, które kursa te względnie zakłady utrzymują.

D. Postępowanie przy zakładaniu szkół.

Art. 27.

O założeniu, przeistoczeniu i zwinięciu każdej szkoły ludowej i kursów naukowych z nią połączonych, jak też o założeniu i zwinięciu klas równorzędnych orzeka Rada szkolna krajowa na podstawie dochodzeń i rokowań przeprowadzonych przez Radę szkolną okręgową i jej wniosków.

Wszystkie okoliczności, dotyczące założenia lub przeistoczenia szkoły sprawdzi komisya po wysłuchaniu stron interesowanych, a jeżeli tego będzie potrzeba, przez oględziny na miejscu.

Do stwierdzenia odległości wystarczają daty urzędowe dostarczone przez rządowe organa techniczne.

Protokół komisji będzie podstawą orzeczeń.

Art. 28.

Władze szkolne starać się mają o to, ażeby potrzebne szkoły wszędzie, gdzie ich jeszcze niema, założone zostały i ażeby im zapewnić warunki trwałego istnienia i rozwoju.

Zakładanie nowych szkół dźiać się jednakże powinno bez uszczerbku szkół poprzednio zorganizowanych.

Art. 29.

Gdzie szkoła lub kursa naukowe mają mieć pewien specjalny kierunek w myśl artykułów poprzednich niniejszej ustawy, tam Rada szkolna krajowa w orzeczeniu organizacyjnem wyda zarazem bliższe postanowienia o urządzeniu o przedmiotach nauki i o planie ich naukowym, względnie zaś także bliższe postanowienia o rozdzieleniu młodzieży między pojedyncze kursa.

T y t u ł II.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 30.

Obowiązek uczęszczania do szkoły zaczyna się z ubiegłym szóstym rokiem życia i trwa:

a) w miastach, w których założono szkołę wydziałową, przez lat siedm;

b) we wszystkich innych miejscowościach przez lat sześć.

Dzieci będące w tym wieku winny uczyć się do szkoły publicznej. Dzieci fizycznie lub umysłowo dostatecznie nie rozwinięte, mogą jednak na żądanie rodziców, względnie ich prawnych zastępców rozpocząć uczęszczanie do szkoły dopiero z ubiegłym siódmym rokiem życia.

W miastach, w których obowiązek uczęszczania do szkoły trwa lat siedm, może Rada szkolna krajowa:

a) przyznać ze względu na stosunki miejscowe uwolnienie od uczęszczania do szkoły w roku siódmym ogólnie dzieciom pewnych przedmieść;

b) zwalniać z ważnych powodów, na żądanie rodziców, poszczególne dzieci od uczęszczania do szkoły w roku siódmym.

Art. 31.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej na naukę codzienną ustaje po siedmiu,

względnie po sześciu latach jedynie pod warunkiem, że uczeń udowodni dostatecznie biegłość w przepisanych dla szkół ludowych gałęziach nauki.

Po ukończeniu szkoły ludowej codziennej winien jednak każdy uczeń, który nie uczęszcza do jakiegoś innego zakładu naukowego, uczęszczać jeszcze przez trzy lata na kursa nauki dopełniającej.

Osoby, które przekroczyły wiek szkolny, mogą korzystać z tej nauki we wszystkich lub pojedynczych przedmiotach za zezwoleniem kierownika szkoły, aż do ukończonego dwudziestego roku życia.

Art. 32.

Od uczęszczania do szkoły publicznej wolne są czasowo lub trwale dzieci, które uczęszczają do szkół wyższych, rolniczych, przemysłowych, handlowych albo innych szkół zawodowych lub uzupełniających, o ile one są tak urządzone, że mogą zastąpić naukę udzielaną w szkołach ludowych; dalej dzieci, którym ułomności cielesne lub umysłowe nie pozwalają uczęszczać do szkoły, wreszcie dzieci pobierające naukę w domu albo w prywatnym zakładzie naukowym. W ostatnim przypadku odpowiedzialność za to, czy dzieci otrzymują taką przynajmniej naukę, jaka jest przepisana dla szkół ludowych, ciąży na rodzicach albo na ich zastępcach.

Jeżeli zachodzą w tej mierze jakie wątpliwości, ma Rada szkolna okręgowa za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej przekonać się, czy wątpliwości te są uzasadnione lub nie.

Rodzice i ich zastępcy mają się poddać zarządzeniom wydanym w tej mierze. W razie potrzeby postąpi Rada szkolna okręgowa według przepisów w art. 34—36 niniejszej ustawy.

Art. 33.

Najdalej na miesiąc przed rozpoczęciem każdego roku szkolnego sporządza Rada szkolna miejscowa wykaz wszystkich dzieci w wieku szkolnym będących, w obrębie związku szkolnego zamieszkałych, i to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyzna-

nia i obrządku i zestawia w nim osobno te, które na mocy art. 32. uwolnione są od uczęszczania do szkoły. Do wykazu wciągnąć należy także te dzieci, które uczęszczały przez sześć, a względnie siedm lat do szkoły, lecz nie uzyskały świadectwa z nauk w szkole ludowej nabytych. Osobno zaś zapisać należy w wykazie młodzież obowiązana do uczęszczania na naukę dopełniającą

Art. 34.

Rodzice, względnie ich zastępcy prawni, powinni posyłać do publicznej szkoły ludowej dzieci, które do tego są obowiązane, a w myśl art. poprzedniego uwolnienia nie otrzymały.

Kto ukrywa dziecko przed spisem, lub poda okoliczności nieprawdziwe, aby je uwolnić od uczęszczania do szkoły, ulegnie grzywnie od 1—10 zł. w. a. albo w razie ubóstwa karze aresztu od 1. do 3. dni.

Kto w przeciągu 10 dni po rozpoczęciu roku szkolnego nie postara się o przyjęcie swego dziecka do szkoły, które do uczęszczania do niej jest obowiązane, ulegnie tej samej karze. W przypadkach §§. 176 i 177 ustawy cywilnej przewidzianych, należy do właściwego Sądu uczynić doniesienie.

Kto w ciągu roku szkolnego bez słusznych powodów nie posyła dziecka do szkoły, ulega karze pieniężnej od 50 ct. do 5 zł. w. a. albo karze aresztu od 1 do 2 dni, którą to karę można podwoić, jeżeli przerwy powtarzają się częściej w tem samem półroczu szkolnem.

Art. 35.

Po upływie dni przeznaczonych na wpisy obowiązany jest nauczyciel przedłożyć bezwłocznie Radzie szkolnej miejscowej wykaz dzieci obowiązanych a niezapisanych, zaś Rada szkolna miejscowa obowiązana jest upomnieć rodziców jak najrychlej, ażeby dzieci zapisali.

W dziesięć dni po rozpoczęciu roku szkolnego, obowiązany jest nauczyciel przedłożyć bezpośrednio Radzie szkolnej okręgowej odpis wykazu sporządzonego w myśl art. 33. niniejszej ustawy i zanotować na nim dzieci, których dotychczas do szkoły nie zapisano.

Następnie zaś obowiązany jest nauczyciel co miesiąc przedkładać Radzie szkolnej okręgowej wykaz dzieci szkołę zaniebujących.

Obydwa te ostatnie wykazy udzielać będzie nauczyciel równocześnie w odpisie Radzie szkolnej miejscowej, która ma prawo uwagi swoje o nich Radzie szkolnej okręgowej przedkładać.

Art. 36.

Na podstawie takich doniesień urzędowych wydawać będzie Rada szkolna okręgowa mandaty karne przeciw rodzicom i opiekunom winnym, nakładając na nich kary w myśl art. 34. niniejszej ustawy.

Mandat taki orzekający karę staje się prawomocnym, jeżeli strona skazana w przeciągu ośmiu dni od dnia doręczenia nie wniesie opozycji przeciw niemu do Rady szkolnej okręgowej, co w mandacie wyraźnie będzie wymienionem.

W razie założonej opozycji Rada szkolna okręgowa przesłucha stronę bądź w siedzibie urzędu, bądź przez delegata na miejscu, a sprawdziwszy okoliczności, wyda nowe orzeczenie.

Przeciw temu orzeczeniu służy stronie rekurs w ciągu dni ośmiu do Rady szkolnej krajowej, która o nim orzeka ostatecznie. Rekurs wniesiony być powinien na ręce Rady szkolnej okręgowej.

Rekursy wniesione przeciw orzeczeniom zapadłym w sprawie nierozpoczętego, zaniebanego lub przedwcześnie przerwanoego uczęszczania do szkoły, nie mają mocy wstrzymującej, jeżeli nie są skierowane przeciw wymierzaniu kar.

Wykonanie kary należy do Zwierzchności gminnej, a względnie do Władzy politycznej.

Art 37.

Jeżeli strona, przeciw której wydano po raz pierwszy mandat karny, w ciągu dni ośmiu po doręczeniu mandatu, udowodni poświadczeniem zarządu szkoły, że dziecko już zapisała i że ono na naukę uczęszcza, w takim razie Radzie szkolnej okręgowej służy prawo uwolnienia strony od kary nałożonej mandatem.

Art. 38.

Wykonywanie przymusu szkolnego przyznane w artykułach poprzednich Radzie szkolnej okręgowej może, bądź na wniosek Rady szkolnej okręgowej postawiony z urzędu, bądź na żądanie Rady szkolnej miejscowej wniesione do Rady szkolnej okręgowej, Rada szkolna krajowa przekazać pojedynczym Radom szkolnym miejscowym.

Od orzeczeń karnych Rady szkolnej miejscowej służyć będzie stronom rekurs w dniach ośmiu do Rady szkolnej okręgowej.

Art. 39.

Z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą artykuły 1—13 włącznie i 40—47 włącznie ustawy krajowej z d. 2. maja 1873 nr. 250. Dz. u. kraj. wraz ze zmianami w brzmieniu tych artykułów późniejszymi ustawami zaprowadzonymi, oraz ustawa krajowa z dnia 2. lutego 1885, nr. 28. Dz. u. kraj.

Art. 40.

Polecam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia wykonanie niniejszej ustawy.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Okuniewski.

Przemawia sprawozdawca.

Podczas tego przemówienia obejmuje Marszałek przewodnictwo Izby.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

Tytuł I.

Ó zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych.

A. Szkoły pospolite.

Art. 1.

Szkoły ludowe pospolite, podając wiadomości ludziom wszelkiego stanu najpotrzebniejsze, urządzone będą tak, ażeby dzieci z nauki

czerpały oświecenie o zasadach religijnych i moralnych i o obowiązkach obywatelskich, tudzież o zadaniach i warunkach zawodu, jakiemu się według okoliczności, miejsca i stanu prawdopodobnie poświęcą.

W szkołach pięcio i więcej klasowych nauka ma być tak rozłożoną i prowadzoną, ażeby uczniowie po ukończeniu czwartego roku nauki z pomyślnym skutkiem byli dostatecznie przysposobieni do pobierania nauki w szkole średniej lub wyższej.

Izba bez rozprawy uchwała art. 1. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 2.

Szkoła publiczna ludowa ma być wszędzie zaprowadzoną, gdzie w obwodzie jednej godziny drogi i po przeciętnem z pięciu lat obliczeniu, znajdzie się więcej niż 40 dzieci obowiązanych do nauki szkolnej, któreby w razie przeciwnym musiały chodzić do szkoły oddalonej więcej niż o cztery kilometry od ich mieszkania.

Izba bez rozprawy uchwała art. 2. w brzmieniu proponowanym przez komisję:

Sprawozdawca czyta:

Art. 3.

Liczba nauczycieli w każdej szkole stosować się będzie do liczby jej uczniów.

Jeżeli liczba uczniów zapisanych z początkiem roku szkolnego na naukę codzienną przez trzy następujące po sobie lata osiągnie w przecięciu 80, należy bezwarunkowo postarać się o drugiego nauczyciela; o trzeciego, gdy ta liczba dojdzie do 160, i w tym stosunku dalej.

Gdzie zostanie zaprowadzoną nauka półdniowa, przypadnie stu uczniów na jednego nauczyciela.

Rada szkolna krajowa podniesie jednak w szkole liczbę nauczycieli ponad ten wymiar, jeżeli na opłacenie nadliczbowych nauczycieli i dostarczenie potrzebnego lokalu znajdują się środki pochodzące z dobrowolnego zobowiązania.

Izba bez rozprawy uchwała art. 3. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 4.

Dziewczęta mają pobierać naukę oddzielnie od chłopców, o ile warunki danej szkoły na to pozwalają.

Szkoła sześcioklasowa i piąta klasa szkoły pięcioklasowej nie mogą być pod względem płci młodzieży mieszane.

Izba bez rozprawy uchwała art. 4. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 5.

Jeżeli w szkole czteroklasowej we wszystkich klasach, a w szkole więcejklasowej w czterech klasach niższych muszą być otwarte oddziały równorzędne, ma Rada szkolna krajowa prawo szkołę tę podzielić na dwie szkoły osobne

Gdzie stosunki komunikacyjne peryodycznie lub trwale uczęszczanie młodzieży do szkoły jedno- lub dwuklasowej wiejskiej bardzo utrudniają, a gdzie ze względu na liczbę dzieci dane są warunki ustawowe rozszerzenia tej szkoły, tam zamiast ją rozszerzyć, należy otwarcie drugiej szkoły zarządzić.

Izba bez rozprawy uchwała art. 5. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 6.

Nauczanie chłopców może być poruczone nauczycielkom tylko w niższych klasach szkoły ludowej.

Izba bez rozprawy uchwała art. 6. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

B. Szkoły wydziałowe.

Art. 7.

W miastach zaliczonych w art. 11. ustawy krajowej z dnia 15. czerwca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40) do klasy I. II. i III. zaprowadzone będą szkoły wydziałowe, osobne dla dziewcząt, a osobne dla chłopców.

Do założenia takiej szkoły przystąpi jednak Rada szkolna krajowa dopiero wówczas, jeżeli w danym mieście klasa szósta szkoły sześcioklasowej liczyć będzie najmniej trzydziestu uczniów a względnie uczennic.

Koszta założenia i utrzymania tych szkół wydziałowych, pokrywać należy w sposób określony ustawą z dnia 24. kwietnia 1894 (Nr. 49 Dz. u. kr.) o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych, tudzież o funduszach szkolnych.

W innych miejscowościach szkoły wydziałowe mogą być założone, jeżeli znajdują się fundusze potrzebne dla trwałego pokrycia kosztów ich utrzymania.

Przemawia p. Skałkowski i wnosi do ustępu 2. powyższego art poprawkę tej treści, by w słowach: „Do założenia takiej szkoły przystąpi jednak Rada szkolna krajowa“, dodać słowa: „na podstawie osobnej uchwały Sejmu i“.

Przemawia p. Bobrzyński.

Przemawia p. Skałkowski.

Izba popiera poprawkę wniesioną przez p. Skałkowskiego.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu przyjmuje ustęp pierwszy art. 7. w brzmieniu proponowanym przez komisję, następnie uchwała w brzmieniu proponowanym przez komisję ustęp 2. art 7., odrzuca zaś poprawkę wniesioną przez p Skałkowskiego, wreszcie przyjmuje ustępy: trzeci i czwarty art. 7. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 8.

Szkoły wydziałowe połączone będą z czterema niższymi klasami szkoły pospolitej pod

wspólną dyrekcją a obejmować kurs nauki trzechletni.

Izba bez rozprawy uchwała art. 8. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 9.

W szkole wydziałowej ma być oprócz dyrektora i katechety przynajmniej trzech nauczycieli a względnie nauczycielek.

Art. 10.

Warunkiem przyjęcia do szkoły wydziałowej jest ukończenie czterech niższych klas szkoły pospolitej z pomyślnym skutkiem lub złożenie egzaminu wstępnego z nauki w klasach tych udzielanej.

Art. 11.

Szkoły wydziałowe męskie mają zadanie udzielać nauki sięgającej poza cel wskazany nauce w szkole pospolitej a przysposabiać przede wszystkim do zawodu praktycznego w przemysle i handlu, oraz do szkół zawodowych, do których przy wstępie nie jest wymaganem ukończenie szkoły średniej.

Zarazem będą one przygotowywać do seminariów nauczycielskich.

Art. 12.

W szkołach tych przedmiotami nauki będą:

1. religia;
2. język wykładowy z nauką stylu praktycznego, względnie także drugi język krajowy;
3. język niemiecki z nauką stylu praktycznego;
4. historia i geografia ze szczególnem uwzględnieniem kraju rodzinnego i obowiązującej konstytucji państwa;
5. historia naturalna;
6. fizyka;
7. rachunki w połączeniu z rachunkowością pojedynczą;
8. geometrya z rysunkiem geometrycznym;
9. rysunki odręczne;

10. kaligrafia;
11. śpiew;
12. nauka zręczności;
13. gimnastyka.

Układając plan nauki, uwzględnić należy obok ogólnego celu szkoły, miejscowe potrzeby i stosunki.

Art. 13.

W szkołach wydziałowych żeńskich nauka stosować się będzie do właściwych tej płci potrzeb i usposobień i przyszłego jej stanowiska w rodzinie i w życiu.

Przedmioty nauki będą też same, co w szkołach wydziałowych męskich, z następującymi zmianami:

- a) miejsce nauki zręczności zajmie nauka robót kobiecych;
- b) gimnastyka nie będzie przedmiotem obowiązkowym.

Art. 14.

Szkoła wydziałowa żeńska może być rozszerzoną dodaniem dwóch lub trzech klas wyższych, o ile na ich utrzymanie znajdują się fundusze.

W szkole tak rozszerzonej przedmiotami nauki obok wymienionych w art. poprzednim będzie: język francuski, historia literatury ojczystej, najważniejsze wiadomości z literatury powszechnej i historii sztuki, nauka higieny i gospodarstwa domowego.

Trzy klasy niższe tej szkoły będą planem swoim i urządzeniem odpowiadały w ogólności szkole wydziałowej trzechklasowej. Klasy wyższe będą zaś miały charakter kursów specjalnych i tworzyć w swoim planie naukowym całość w sobie zamkniętą.

Przedmiotów nauki w tych wyższych klasach mogą udzielać nauczyciele szkół wyższych za osobnem wynagrodzeniem.

Szkoły wydziałowe pięcio- i sześcioklasowe mogą być zorganizowane oddzielnie od szkoły pospolitej.

Przemawia p. Okuniewski i wnosi do art. 13. poprawkę tej treści, by po ustępie b) tego

artykułu dodać słowa: „obowiązująca będzie nauka higieny i gospodarstwa domowego“.

Przemawia p. Bobrzyński.

P. Okuniewski cofa wniesioną poprawkę.

Sprawozdawca zrzeka się głosu.

Izba uchwała artykuły: 10, 11, 12, 13 i 14 w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 15.

Przy każdej szkole ludowej będą urządzone kursa nauki dopełniającej w porach dnia, tygodnia i roku takich, któreby nie przeszkadzały młodzieży poświęcać się obok tego zatrudnieniom praktycznym.

W szkołach rozporządzających więcej niż jedną siłą nauczycielską kursa te będą oddzielne dla chłopców a oddzielne dla dziewcząt.

Przemawia p. X. Kowalski i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

W ustępie I. art. 15. po wyrazach: „obok tego“ ustęp który brzmi: „ani zatrudnieniom praktycznym ani też obowiązkowi uczęszczania na nabożeństwo i naukę katechizacyjną“.

Przemawia p. Bobrzyński.

Izba popiera poprawkę wniesioną przez p. X. Kowalskiego.

Przemawia p. Antoniewicz.

Przemawia sprawozdawca.

W głosowaniu uchwała Izba ustęp pierwszy art. 15. wraz z poprawką wniesioną przez p. X. Kowalskiego, a następnie uchwała także ustęp drugi art. 15.

Sprawozdawca czyta:

Art. 16.

Kursa dla chłopców mają na celu utwierdzić młodzież w nauce nabytej w szkole codziennej i uzupełnić tę naukę wiadomościami teoretycznymi, a w danym razie praktycznymi, potrzebnymi dla życia praktycznego w kierunku rolniczym lub przemysłowym i handlowym.

Izba bez rozprawy uchwała art. 16. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 17.

Nauki dopełniającej udzielać będą nauczyciele szkoły ludowej w granicach obowiązków określonych ustawą o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Rada szkolna krajowa może jednak, organizując kurs, postanowić w orzeczeniu, że do nauczania pewnych oznaczonych przedmiotów mają być przyjmowani nauczyciele pomocniczy za osobnem wynagrodzeniem.

Izba bez rozprawy uchwała art. 17. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 18.

Uczniowie uczęszczający na naukę dopełniającą brać będą udział w ćwiczeniach religijnych jakie władza kościelna dla nich zarządzi a władza szkolna przepisze.

Izba bez rozprawy uchwała art. 18. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 19.

We wszystkich miejscowościach, w których ludność oddaje się przeważnie rolnictwu. nauka dopełniająca mieć będzie kierunek rolniczy i odbywać się w 2--6 godzinach tygodniowo.

Liczba godzin zależy będzie od liczby nauczycieli, którymi rozporządza szkoła ludowa, przy której nauka dopełniająca się odbywa.

Izba bez rozprawy uchwała art. 19. w brzmieniu proponowanym przez komisję:

Sprawozdawca czyta:

Art. 20

Przynajmniej w jednej szkole ludowej wiecjklasowej w każdym powiecie nauka dopeł-

niająca rolnicza udzielaną będzie w szerszym zakresie, ażeby młodzieży, która szkołę ludową codzienną już ukończyła, udzielić wiadomości teoretycznych a w części i praktycznych niezbędnych do prowadzenia małego wiejskiego gospodarstwa.

Nauka na takim kursie obejmować będzie 10. godzin nauki tygodniowej w zimie, a 3 godziny w lecie.

Nauka w zimie będzie przeważnie teoretyczna, w lecie wyłącznie praktyczna.

Ćwiczenia praktyczne odbywać się będą w ogrodzie i polu szkolnem, oraz w miarę możliwości w gospodarstwach sąsiednich.

Do udzielania nauki na tych kursach dodany będzie szkole osobny nauczyciel kwalifikowany do szkół ludowych pospolitych a egzaminowany specjalnie z rolnictwa.

Nauczycielowi temu poruczone będzie w regule kierownictwo szkoły ludowej, przy której założono kursa.

Przemawia p. Langie i wnosi poprawkę tej treści, by w ustępie 1. art. 20. dodane było po słowach: „nauka dopełniająca rolnicza“ dodać słowa: „i ogrodnicza“.

Przemawia sprawozdawca.

P. Langie cofa powyższą poprawkę.

Izba uchwała art. 20. w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 21.

W miastach i w miasteczkach, których ludność oddaje się handlowi i przemysłowi, nauka dopełniająca mieć będzie charakter przemysłowy, względnie handlowy, i odbywać się w 6—10 godzinach tygodniowo.

Art. 22.

W miastach posiadających kilka szkół, kursa przemysłowe urządzone zostaną oddzielnie od handlowych.

Gdzie liczba szkół jest większą i kilka kursów przemysłowych, względnie handlowych

istnieć będzie, tam przy przepisaniu planu naukowego dla każdego z nich baczyć należy, o ile można, na to: a) ażeby je podzielić według pokrewnych gałęzi przemysłu; b) ażeby dla młodzieży mającej rozmaite przygotowanie urządzić osobne kursa.

Do celu każdego z tych kursów stosować się będzie ściśle liczba godzin i plan nauki.

Art. 23.

Kursa dopełniające dla dziewcząt mają na celu utwierdzić młodzież w nauce nabytej w szkole codziennej i uzupełnić tę naukę wiadomościami potrzebnymi kobiecie w jej życiu domowym.

Urządzone będą w 2—6 godzinach tygodniowo.

Izba bez rozprawy uchwała artykuły: 21, 22 i 23 w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

C. Inne kursa i zakłady naukowe.

Art. 24.

Ze szkołą ludową mogą być połączone, o ile się znajdują na to osobne fundusze:

1. zakłady wychowawcze dzieci nie obowiązanych jeszcze do nauki szkolnej;

2. kursa naukowe specjalne praktyczne dla młodzieży, która obowiązkową naukę szkolną ukończyła;

3. kursa czytania i pisania dla dorosłych, którzy nie uczęszczali do szkoły a dla wieku swego do uczęszczania do szkoły nie są już obowiązani;

4. zakłady wychowawcze i naukowe dla dzieci upośledzonych na umyśle.

Art. 25.

Nauczyciele uczący w tych zakładach i kursach mają prawo do osobnego wynagrodzenia.

Do systemizowania ich posad może jednak Rada szkolna krajowa dopiero wówczas przy-

stąpić, jeżeli potrzebne do tego środki są trwale zapewnione.

Art. 26.

Na kursach naukowych i w zakładach które są wymienione w art. 14 i w art. 24 niniejszej ustawy i do których przymus uczęszczania oraz postanowienia ustawy o konkurencyi szkolnej się nie stosują, może być za zezwoleniem Rady szkolnej krajowej ustanowioną opłata szkolna na rzecz stron, które kursa te względnie zakłady utrzymują.

Izba bez rozprawy uchwała artykuły: 24, 25 i 26, w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

D. Postępowanie przy zakładaniu szkół.

Art. 27.

O założeniu, przeistoczeniu i zwinięciu każdej szkoły ludowej i kursów naukowych z nią połączonych, jak też o założeniu i zwinięciu klas równorzędnych orzeka Rada szkolna krajowa na podstawie dochodzeń i rokowań przeprowadzonych przez Radę szkolną okręgową i jej wniosków.

Wszystkie okoliczności, dotyczące założenia lub przeistoczenia szkoły sprawdzi komisja po wysłuchaniu stron interesowanych, a jeżeli tego będzie potrzeba, przez oględziny na miejscu.

Do stwierdzenia odległości wystarczają daty urzędowe dostarczone przez rządowe organa techniczne.

Protokół komisji będzie podstawą orzeczeń.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy artykuł w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 28.

Władze szkolne starać się mają o to, ażeby potrzebne szkoły wszędzie. gdzie ich jeszcze

niema, założone zostały i ażeby im zapewnić warunki trwałego istnienia i rozwoju.

Zakładanie nowych szkół dzieć się jednakże powinno bez uszczerbku szkół poprzednio zorganizowanych.

Art. 29.

Gdzie szkoła lub kursa naukowe mają mieć pewien specjalny kierunek w myśl artykułów poprzednich niniejszej ustawy, tam Rada szkolna krajowa w orzeczeniu organizacyjnym wyda zarazem bliższe postanowienia o urządzeniu, o przedmiotach nauki i o planie ich naukowym, względnie zaś także bliższe postanowienia o rozdzieleniu młodzieży między pojedyncze kursa.

Izba bez rozprawy uchwała artykuły: 28 i 29 w brzmieniu proponowanym przez komisję

Sprawozdawca czyta:

Tytuł II.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 30.

Obowiązek uczęszczania do szkoły zaczyna się z ubiegłym szóstym rokiem życia i trwa:

a) w miastach, w których założono szkołę wydziałową, przez lat siedm;

b) we wszystkich innych miejscowościach przez lat sześć.

Dzieci będące w tym wieku winny uczęszczać do szkoły publicznej. Dzieci fizycznie lub umysłowo dostatecznie nie rozwinięte mogą jednak na żądanie rodziców, względnie ich prawnych zastępców rozpocząć uczęszczanie do szkoły dopiero z ubiegłym siódmym rokiem życia.

W miastach, których obowiązek uczęszczania do szkoły trwa lat siedm, może Rada szkolna krajowa:

a) przyznać ze względu na stosunki miejscowe uwolnienie od uczęszczania do szkoły w roku siódmym ogólnie dzieciom pewnych przedmieść;

b) zwalniać z ważnych powodów, na żądanie rodziców, poszczególne dzieci od uczęszczania do szkoły w roku siódmym.

Przemawia p. Kramarczyk.

Przemawia sprawozdawca.

Izba uchwała art. 30 w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 31.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej na naukę codzienną ustaje po siedmiu, względnie po sześciu latach jedynie pod warunkiem, że uczeń udowodni dostateczną biegłość w przepisanych dla szkół ludowych gałęziach nauki.

Po ukończeniu szkoły ludowej codziennej winien jednak każdy uczeń, który nie uczęszcza do jakiegoś innego zakładu naukowego, uczęszczać jeszcze przez trzy lata na kursa nauki dopełniającej.

Osoby, które przekroczyły wiek szkolny, mogą korzystać z tej nauki we wszystkich lub pojedynczych przedmiotach za zezwoleniem kierownika szkoły, aż do ukończonego dwudziestego roku życia.

Izba bez rozprawy uchwała art. 31 w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 32.

Od uczęszczania do szkoły publicznej wolne są czasowo lub trwale dzieci, które uczęszczają do szkół wyższych, rolniczych, przemysłowych handlowych albo innych szkół zawodowych lub uzupełniających, o ile one są tak urządzone, że mogą zastąpić naukę udzielaną w szkołach ludowych; dalej dzieci, którym ułomności cielesne lub umysłowe nie pozwalają uczęszczać do szkoły; wreszcie dzieci pobierające naukę w domu albo w prywatnym zakładzie naukowym. W ostatnim przypadku odpowiedzialność za to, czy dzieci otrzymują taką przynajmniej naukę, jaka jest przepisana dla szkół ludowych, ciąży na rodzicach albo na ich zastępcach.

Jeżeli zachodzą w tej mierze jakie wątpliwości, ma Rada szkolna okręgowa za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej przekonać się, czy wątpliwości te są uzasadnione lub nie.

Rodzice i ich zastępcy mają się poddać zarządzeniom wydanym w tej mierze. W razie potrzeby postąpi Rada szkolna okręgowa według przepisów w art. 34—36 niniejszej ustawy.

Izba bez rozprawy uchwała art. 32 w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 33.

Najdalej na miesiąc przed rozpoczęciem każdego roku szkolnego sporządza Rada szkolna miejscowa wykaz wszystkich dzieci w wieku szkolnym będących, w obrębie związku szkolnego zamieszkałych, i to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania i obrządku, i zestawia w nim osobno te, które na mocy art. 32 uwolnione są od uczęszczania do szkoły. Do wykazu wciągnąć należy także te dzieci, które uczęszczały przez sześć, a względnie siedm lat do szkoły, lecz nie uzyskały świadectwa z nauk w szkole ludowej nabytych. Osobno zaś zapisać należy w wykazie młodzież obowiązana do uczęszczania na naukę dopełniającą.

Izba bez rozprawy uchwała art. 33 w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 34.

Rodzice, względnie ich zastępcy prawni, powinni posyłać do publicznej szkoły ludowej dzieci, które do tego są obowiązane, a w myśl art. poprzedniego uwolnienia nie otrzymały.

Kto ukrywa dziecko przed spisem, lub poda okoliczności nieprawdziwe, aby je uwolnić od uczęszczania do szkoły, ulegnie grzywnie od 1—10 zł. w. a. albo w razie ubóstwa karze aresztu od 1 do 3 dni.

Kto w przeciągu 10 dni po rozpoczęciu roku szkolnego nie postara się o przyjęcie swego dziecka do szkoły, które do uczęszczania do

niej jest obowiązane, ulegnie tej samej karze. W przypadkach §§. 176 i 177 ustawy cywilnej przewidzianych, należy do właściwego Sądu uczynić doniesienie.

Kto w ciągu roku szkolnego bez słusznych powodów nie posyła dziecka do szkoły, ulega karze pieniężnej od 50 ct do 5 zł. w. a. albo karze aresztu od 1 do 2 dni, którą to karę można podwoić, jeżeli przerwy powtarzają się częściej w tem samym półroczu szkolnem.

Art. 35.

Po upływie dni przeznaczonych na wpisy obowiązany jest nauczyciel przedłożyć bezzwłocznie Radzie szkolnej miejscowej wykaz dzieci obowiązanych a niezapisanych, zaś Rada szkolna miejscowa obowiązana jest upomnieć rodziców jak najrychlej, ażeby dzieci zapisali.

W dziesięć dni po rozpoczęciu roku szkolnego, obowiązany jest nauczyciel przedłożyć bezpośrednio Radzie szkolnej okręgowej odpis wykazu sporządzonego w myśl art. 33. niniejszej ustawy i zanotować na nim dzieci, których dotychczas do szkoły nie zapisano.

Następnie zaś obowiązany jest nauczyciel co miesiąc przedkładać Radzie szkolnej okręgowej wykaz dzieci szkołę zaniedbujących.

Obydwa te ostatnie wykazy udzielać będzie nauczyciel równocześnie w odpisie Radzie szkolnej miejscowej, która ma prawo uwagi swoje o nich Radzie szkolnej okręgowej przedkładać.

Izba bez rozprawy uchwała artykuły: 34 i 35 w brzmieniu proponowanym przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 36.

Na podstawie takich doniesień urzędowych wydawać będzie Rada szkolna okręgowa mandaty karne przeciw rodzicom i opiekunom winnym, nakładając na nich kary w myśl art. 34. niniejszej ustawy.

Mandat taki orzekający karę staje się prawnym, jeżeli strona skazana w przeciągu ośmiu dni od dnia doręczenia nie wniesie opozycji przeciw niemu do Rady szkolnej okręgowej, co w mandacie wyraźnie będzie wymienionem.

W razie założonej opozycji Rada szkolna okręgowa przesłucha stronę bądź w siedzibie urzędu, bądź przez delegata na miejscu, a sprawdziwszy okoliczności, wyda nowe orzeczenie.

Przeciw temu orzeczeniu służy stronie rekurs w ciągu dni ośmiu do Rady szkolnej krajowej, która o nim orzeka ostatecznie. Rekurs wniesiony być powinien na ręce Rady szkolnej okręgowej.

Rekursy wniesione przeciw orzeczeniom zapadłym w sprawie nierozpoczętego, zaniedbanego lub przedwcześnie przerwanoego uczęszczania do szkoły, nie mają mocy wstrzymującej, jeżeli nie są skierowane przeciw wymierzeniu kar.

Wykonanie kary należy do Zwierzchności gminnej, a względnie do Władzy politycznej.

Art. 37.

Jeżeli strona, przeciw której wydano po raz pierwszy mandat karny, w ciągu dni ośmiu po doręczeniu mandatu, udowodni poświadczeniem zarządu szkoły, że dziecko już zapisała i że ono na naukę uczęszcza, w takim razie Radzie szkolnej okręgowej służy prawo uwolnienia strony od kary nałożonej mandatem.

Art. 38.

Wykonywanie przymusu szkolnego przypisane w artykułach poprzednich Radzie szkolnej okręgowej może, bądź na wniosek Rady szkolnej postawiony z urzędu, bądź na żądanie Rady szkolnej miejscowej wniesione do Rady szkolnej okręgowej, Rada szkolna przekazać pojedynczym Radom szkolnym miejscowym.

Od orzeczeń karnych Rady szkolnej miejscowej służyć będzie stronom rekurs w dniach ośmiu do Rady szkolnej okręgowej.

Izba bez rozprawy uchwała art. 36, 37 i 38 w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta:

Art. 39.

Z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą artykuły 1—13 włącznie i 40—47 włącznie ustawy krajowej z d. 2. maja

1873. nr. 250 Dz. u. kraj. wraz ze zmianami w brzmieniu tych artykułów późniejszymi ustawami zaprowadzonymi, oraz ustawa krajowa z d. 2. lutego 1885, nr. 28 Dz. u. kraj.

Art. 40.

Polecam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia wykonanie niniejszej ustawy.

Izba bez rozprawy uchwała art. 39 i 40 w brzmieniu proponowanem przez komisję.

Sprawozdawca czyta nagłówek ustawy, który brzmi:

U s t a w a

z dnia o zakładaniu i urządzeniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Izba bez rozprawy uchwała powyższy tytuł i nagłówek ustawy.

Marszałek oznajmia, iż trzecie czytanie uchwalonej ustawy zamieści na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Następuje:

Propozycya Wydziału krajowego w sprawie wyboru 4 członków i 2 zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Sprawozdawca p. Edward Jędrzejowicz czyta następującą propozycję Wydziału krajowego.

P r o p o z y c y a

Wydziału krajowego w sprawie wyboru 4 członków i 2 zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Z dniem 31. grudnia 1894 r. gasną mandaty trzech członków Rady Nadzorczej Banku krajowego, a mianowicie mandaty powierzone pp. Adamowi Jędrzejowiczowi, Drowi Władysławowi Kraińskiemu i Karolowi hr. Scipionowi,

tudzież mandat zastępcy członka Rady Nadzorczej Dra Stanisława Krzyżanowskiego.

Nadto wskutek śmierci śp. Klemensa Żywickiego zawakowało jedno miejsce członka Rady Nadzorczej na okres z dniem 31. grudnia 1896 r. upływający, a wskutek poruczenia Drowi Kraińskiemu w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. stycznia 1893 mandatu członka Rady Nadzorczej, zawakowało jedno miejsce zastępcy członka w tejże Radzie. Wobec tego zachodzi potrzeba wyboru: 1) trzech członków (w miejsce ustępujących) na kadencję r. 1895 do r. 1900; 2) jednego członka (w miejsce zmarłego śp. Kl. Żywickiego) na okres uzupełniający od r. 1895 do r. 1896; 3) dwóch zastępców członków na okres r. 1895 do 1900 (w miejsce ustępującego Dra S. Krzyżanowskiego i w miejsce mianowanego członkiem Dra Wł. Kraińskiego).

Na podstawie postanowień §. 110 Statutu Banku krajowego Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi propozycje następujące: I. a) wniosek ponownego wybrania członków Rady Nadzorczej Banku krajowego, pp. Adama Jędrzejowicza, Dra Władysława Kraińskiego i Karola hr. Scipiona, b) wniosek wybrania na członka Rady Nadzorczej Banku krajowego p. Karola Schayera, dotychczasowego zastępcy członka tejże Rady. II. Wniosek wybrania na zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego pp. Dra Stan. Krzyżanowskiego i Juliusza Mikolascha.

Marszałek powołuje na skrutatorów: pp. Łączyńskiego, Rogoyskiego, Okuniewskiego, Sekowskiego i Horodyskiego Bronisława.

Po odebraniu kart głosowania przez skrutatorów wzywa marszałek sekretarzy do odczytania zgłoszonych wniosków:

Sekretarz p. Barwiński czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że ostatnie sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej za rok szkolny 1893/4 o szkołach ludowych i o seminariach nauczycielskich wykazało w naszym kraju brak aż 594 nauczycieli, wskutek czego było w tym czasie

aż 412 szkół ludowych zorganizowanych, ale nieczynnych;

zważywszy, że przy dotychczas zorganizowanych szkołach brakuje aż 1535 nauczycieli z egzaminem dojrzałości, tudzież że z powodu braku nauczycieli dalszą acz niezawodnie konieczną organizację szkół ludowych wstrzymano;

zważywszy, że cała wschodnia część kraju naszego poza Tarnopol-m i Stanisławowem, składająca się aż z 15. powiatów, jak: Kołomyja, Śniatyn, Kosów, Nadwórna, Bohorodczany, Tłumacz, Horodenka, Zaleszczyki, Borszczów, Buczacz, Zortków, Husiatyn, Trembowla, Skałat i Zbaraż, przedstawiająca jeden nieprzerwany obszar ziemi o 1,258.438 głów ludności, nie posiada ani jednego seminarium nauczycielskiego, podczas kiedy w zachodniej części kraju powstało właśnie obecnie nowe seminarium nauczycielskie w Krośnie, chociaż tuż w sąsiednim bezpośrednio graniczącym powiecie Rzeszowskim oddawna już seminarium nauczycielskie istniało — wnoszę:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by w najbliższej przyszłości przystąpił do założenia we wspomnianej części wschodniej naszego kraju jednego utrakwistycznego seminarium nauczycielskiego, a przytem by uwzględnił głównie dwa miasta, najbardziej nadające się do założenia w nich tegoż seminarium, mianowicie miasto Kołomyje jako największe i miasto Horodenkę, gdzieby nowe seminarium nauczycielskie oprzeć się mogło o istniejącą już tam niższą szkołę rolniczą

Lwów dnia 22. stycznia 1895.

Wnioskodawca:

Dr. Teofil Okuniewski w. r.

Barwiński, Teliszewski, Ochrymowicz, Barabasz, Huryk, Hamorak, Różankowski, Potoczek, Kułaczkowski, Kowalski, Antoniewicz, Romańczuk, Korol, Fedorowicz.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

Sekretarz p. Barwiński czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Z uwagi, że c. k. Rząd postanowiwszy wskutek żądań wojskowości rozebranie istniejącego na rzece San w Przemyślu mostu i wybudowanie w miejscu tegoż, nowego mostu odpowiedniego potrzebom militarnym, lecz po ukończeniu budowy filarów kamiennych w październiku 1894 r. dalszą budowę przerwał, a to z powodu braku potrzebnych funduszków.

Z uwagi, że wedle zasiągniętej pewnej informacji fundusz potrzebny na wykończenie mostu wstawiony być ma w trzech następnych latach 1896, 1897, 1898 w budżet państwowy, wskutek czego ukończenie budowy mostu i oddanie go do użytku publicznego odwlekłoby się prawie do końca 19. stulecia.

Z uwagi, że ukończenie budowy mostu jest nagłą, w interesie tak miasta Przemyśla jak mieszkańców okolicznych po lewej stronie rzeki San położonych wsi jakoteż wreszcie wojskowości, potrzebą; brak bowiem mostu na rzece San w Przemyślu i przerwanie głównej arterii komunikacyjnej między miastem a dzielnicą jego za Sanem liczącą prócz 8. batalionów wojska przeszło 7.000 mieszkańców utrudza nietylko uczniom i młodzieży szkolnej uczęszczanie do szkół i zakładów naukowych na Zasaniu i w mieście, lecz zagraża niebezpieczeństwem, dla zdrowia i mienia ludności za Sanem mieszkającej i c. k. Skarbowi wojskowemu, a nadto utrudza nazdwyczaj pełnienie służby wojskowości i policyi miejscowej.

Z uwagi więc, że skończenie mostu na rzece San w Przemyślu jak najspieszniejsze a mianowicie w roku bieżącym i oddanie go do publicznego użytku przedstawia się jako potrzeba nagła i zwłoki niecierpiąca, wnoszę:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze konstytucyjnej wyjednał dodatkowy na rok 1895 kredyt potrzebny na całkowite wykończenie budowy mostu na rzece San w Przemyślu i zarządził co potrzeba, aby budowa tego mostu

w roku 1895 ukończoną została a most do użytku publicznego oddano.

Lwów dnia 22. stycznia 1895.

Wnioskodawca:
Dworski.

Dr. Olpiński, Ed. Micewski, W. Rogoyski, A. Rayski, Palch, Klemensiewicz, Antoniewicz, T. Merunowicz, Michalski, Weigel, Goldman, Fruchtman, Lenartowicz, Czyżewicz, Zamoyski, Romanowicz, Rutowski, Żardecki.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

Marszałek udziela głosu p. Rogoyskiemu, celem zdania sprawy o wyniku wyboru członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

P. Rogoyski zdaje sprawę z wyboru 4 członków i 2 zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Na 77. głosujących wybrani zostali członkami Rady Nadzorczej Banku krajowego: Jędrzejowicz Adam, Krański Władysław, Scipio Karol i Schayer Karol, zastępcami zaś: Dr. Stanisław Krzyżanowski i Juliusz Mikolasch.

Marszałek stwierdza, że wyżej wymieni panowie wybrani zostali członkami Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Sekretarz p. Tarnowski czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by przy badaniu dalszego rozwoju kolei lokalnych w kraju wziął pod rozwagę trasę: Tymbark względnie Dobra do Swoszowic względnie do Wieliczki — Krakowa.

Lwów dnia 22. stycznia 1895.

Wnioskodawca:
Władysław Struszkiewicz w. r.

G. Romer, A. Jędrzejowicz, Popowski, Ochrymowicz, Szczepanowski, Potocki, St. Tar-

nowski, Dydyński, Zamoyski, Zoll, Raczyński, Sękowski, Zaleski, Stan. Jędrzejowicz, J. Męciński, J. Vivien, Korytowski, Rapaport, St. Larysz Niedzielski.

Marszałek oznajmia, iż z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

W sprawie formalnej przemawia J. E. p. Filip Zaleski i wnosi przekazanie petycyi L. s. 103, przydzielonej komisji administracyjnej, do komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwala ten wniosek. Sekretarz p. Barwiński czyta porządek dzienny następnego posiedzenia.

Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 24. stycznia b. r. godzinę 2 po południu.

Koniec posiedzenia o godzinie 1 minut 57 po południu.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sekretarze:

Duklan Stonecki w. r.
Zdzisław Tarnowski w. r.